

Organická chemie

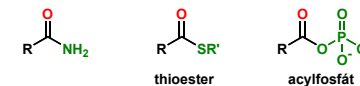
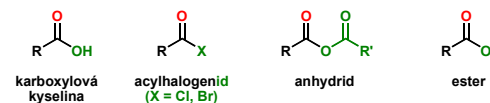
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

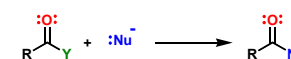
Doc. Ing. Pavel Bobál, CSc.

Ústav chemických léčiv, Farmaceutická fakulta VFU,
Palackého 1/3, 642 12 Brno

Úvod

- nukleofilní acylová substituce

2

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Názvosloví funkčních derivátů karboxylových kyselin

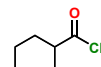
Acylhalogenidy – sufix *-oylhalogenid*, *-karbonylhalogenid*

ethanoylchlorid
acetylchlorid

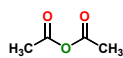

benzoylchlorid
(chlorid kyseliny
benzoové)

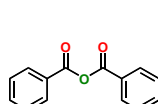

cyklohexankarbonylchlorid
(chlorid kyseliny
cyklohexankarboxylové)

Anhydridy kyselin – *anhydrid*

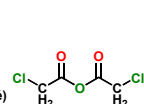
acetanhydrid
(anhydrid kyseliny octové)

benzanhydrid
(anhydrid kyseliny benzoové)

sukcinanhydrid
(anhydrid kyseliny jantarové)

chloracetanhydrid
(anhydrid kyseliny chloroctové)

3

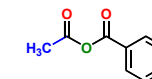
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Názvosloví funkčních derivátů karboxylových kyselin

nesymetrické anhydridy – opisný tvar s uvedením obou kyselin v abecedním pořadí

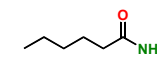

(smíšený) anhydrid
kyseliny benzoové a octové)

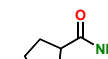
Amidy – sufix *-amid* nebo *-karboxamid*

acetamid
(amid kyseliny octové)

hexanamid
(amid kyseliny hexanové)

cyklopentankarboxamid
(amid kyseliny cyklopentankarboxylové)

4

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

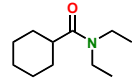

Názvosloví funkčních derivátů karboxylových kyselin

N-substituované amidy

N-methylpropanamid

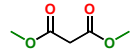

N,N-diethylcyclohexanecarboxamid

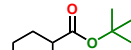
Estery – sufix -oát a -át, nebo opisně

ethyl-acetát
(ethyl-ethanoát, ethylester
kyseliny octové)

dimethyl-malonát
(dimethyl-propandioát, dimethylester
kyseliny malonové)

terc-butyl-cyklohexanecarboxylát
(terc-butylester kyseliny
cyklohexanecarboxylové)

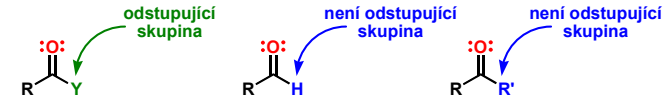
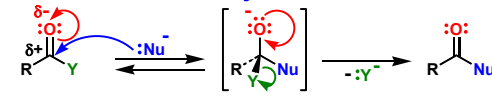
5

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

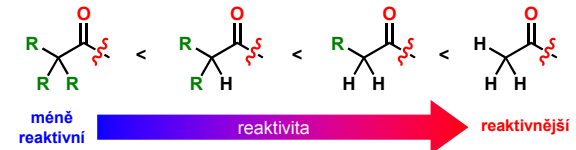
Organická chemie

Nukleofilní acylová substituce

Relativní reaktivita derivátů karboxylových kyselin

6

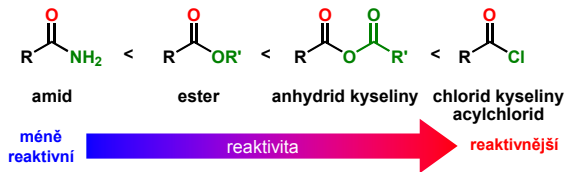
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Nukleofilní acylová substituce

Relativní reaktivita derivátů karboxylových kyselin

7

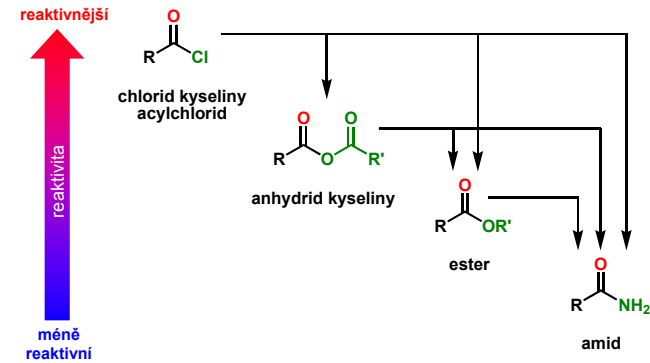
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Nukleofilní acylová substituce

Relativní reaktivita derivátů karboxylových kyselin

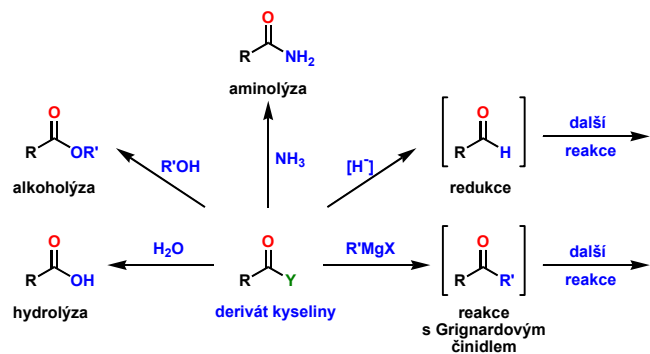
8

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Typy nukleofilních acylových substitucí

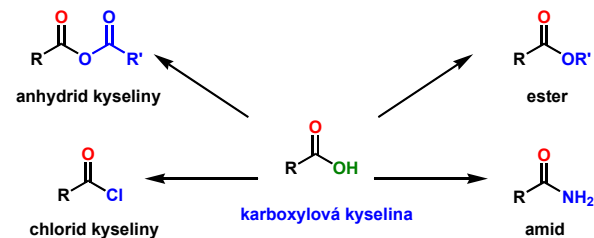

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

9

Organická chemie

Nukleofilní acylová substituce v karboxylových kyselinách

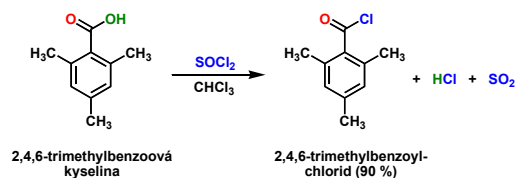

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

10

Organická chemie

Nukleofilní acylová substituce v karboxylových kyselinách: Přeměna karboxylových kyselin na chloridy kyselin

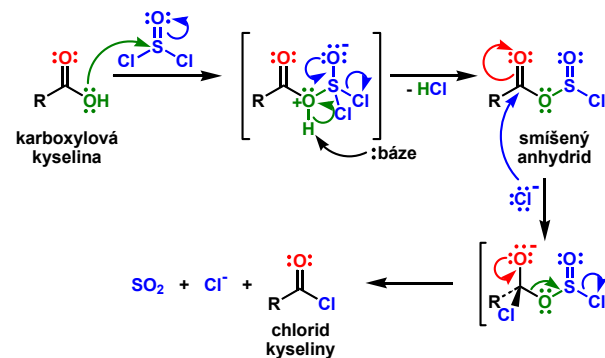
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

11

Organická chemie

Nukleofilní acylová substituce v karboxylových kyselinách: Přeměna karboxylových kyselin na chloridy kyselin

Mechanismus - McMurry

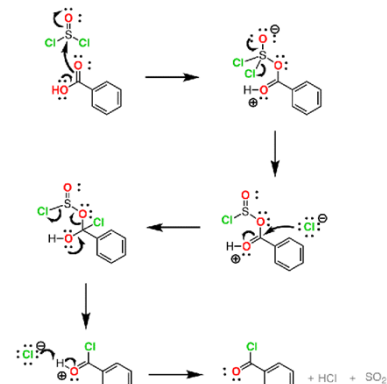
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

12

Organická chemie

Nukleofilní acylová substituce v karboxylových kyselinách: Přeměna karboxylových kyselin na chloridy kyselin

mechanismus

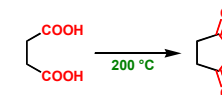
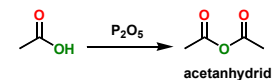
13

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Nukleofilní acylová substituce v karboxylových kyselinách: Přeměna karboxylových kyselin na anhydridy

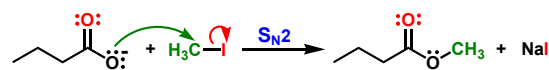
14

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

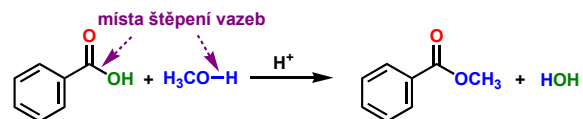
Organická chemie

Nukleofilní acylová substituce v karboxylových kyselinách: Přeměna karboxylových kyselin na estery

Fischerova esterifikace

15

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

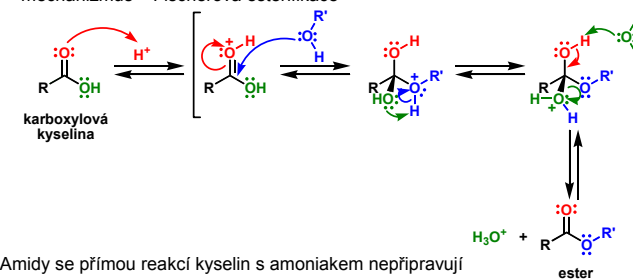

Nukleofilní acylová substituce v karboxylových kyselinách: Přeměna karboxylových kyselin na estery

Hermann Emil Louis Fischer
1852 – 1919
1902 – Nobelova cena za chemii

mechanismus – Fischerova esterifikace

Amidy se přímou reakcí kyselin s amoniakem nepřipravují

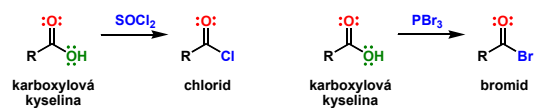
16

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

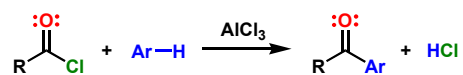
Organická chemie

Halogenidy kyselin: příprava

Halogenidy kyselin: reakce

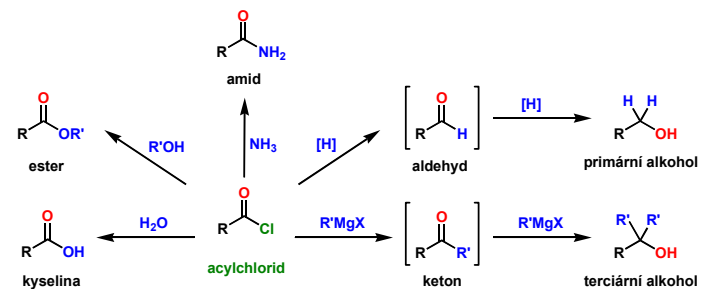
17

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Halogenidy kyselin: reakce

18

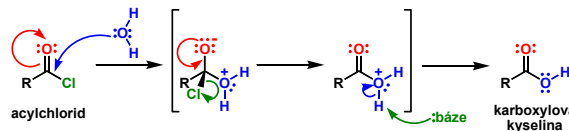
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

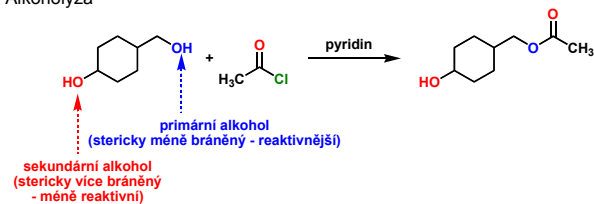

Halogenidy kyselin: reakce

Hydrolyzá

Alkoholýza

19

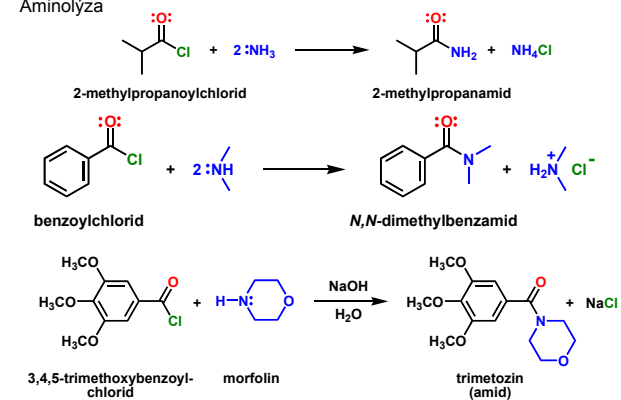
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Halogenidy kyselin: reakce

Aminolýza

20

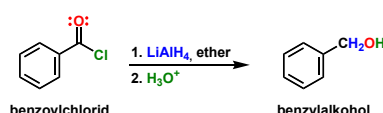
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

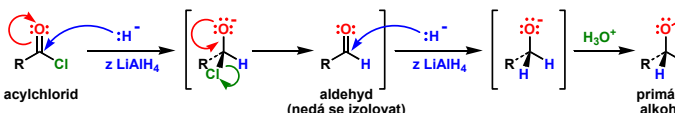
Halogenidy kyselin: reakce

Redukce

 benzoylchlorid $\xrightarrow[2. H_3O^+]{1. LiAlH_4, \text{ ether}}$ benzylalkohol

mechanismus

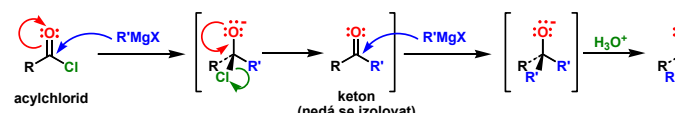

 acylchlorid $\xrightarrow[\text{z } LiAlH_4]{:H^-}$ aldehyd (nedá se izolovat) $\xrightarrow[\text{z } LiAlH_4]{:H^-}$ primární alkohol $\xrightarrow{H_3O^+}$

21 17. Funkční deriváty karboxylových kyselin Organická chemie

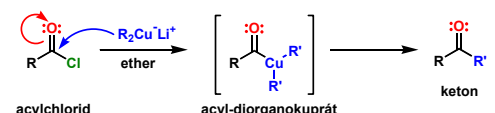
Halogenidy kyselin: reakce

Reakce s Grignardovými činidly

 acylchlorid $\xrightarrow{R'MgX}$ keton (nedá se izolovat) $\xrightarrow{H_3O^+}$

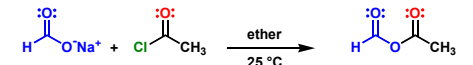
Reakce s Gilmanovými činidly

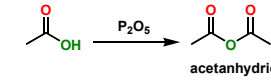
 acylchlorid $\xrightarrow[\text{ether}]{R_2CuLi^+}$ acyl-diorganokuprát \rightarrow keton

22 17. Funkční deriváty karboxylových kyselin Organická chemie

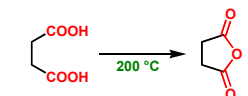
Anhydridy kyselin: příprava

 mravenčan sodný + acetylchlorid $\xrightarrow[25^\circ C]{\text{ether}}$ smíšený anhydrid mravenčí a octové kyseliny

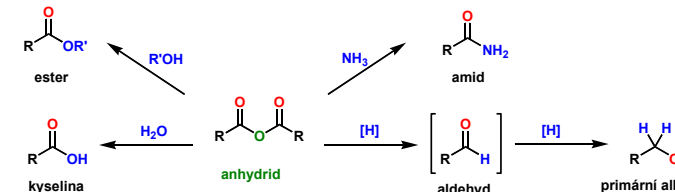
 kyselina $\xrightarrow{P_2O_5}$ acetanhydrid

 $\xrightarrow{200^\circ C}$

23 17. Funkční deriváty karboxylových kyselin Organická chemie

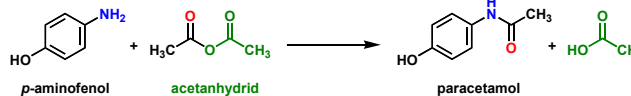
Anhydridy kyselin: reakce

 ester $\xleftarrow{R'OH}$ anhydrid $\xrightarrow{NH_3}$ amid $\xrightarrow{[H]}$ aldehyd $\xrightarrow{[H]}$ primární alkohol

 kyselina $\xleftarrow{H_2O}$ anhydrid

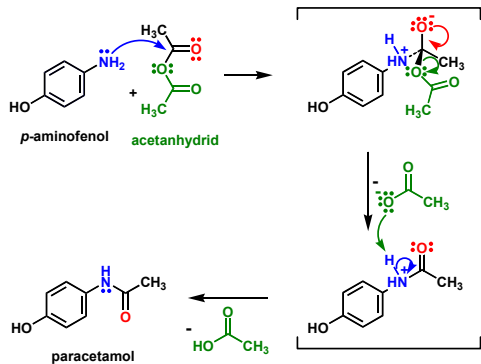

 p-aminofenol + acetanhydrid \rightarrow paracetamol + kyselina

24 17. Funkční deriváty karboxylových kyselin Organická chemie

Anhydridy kyselin: reakce

mechanismus

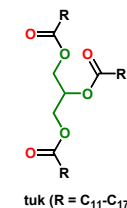
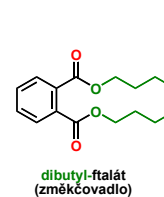
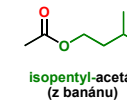
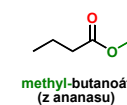
25

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Estery: úvod

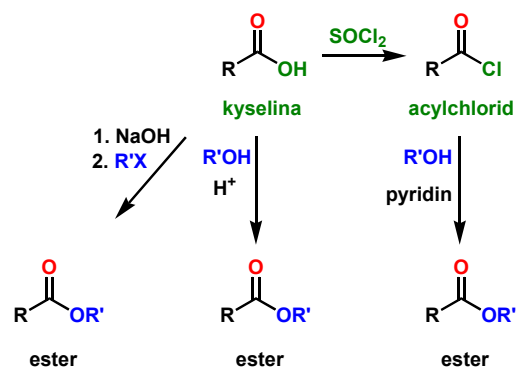
26

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Estery: příprava

27

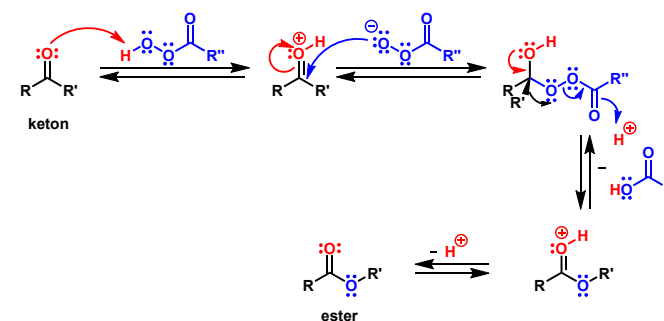
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Estery: příprava – Bayerova-Villigerova oxidace

mechanismus – Bayerova-Villigerova oxidace (přesmyk)

28

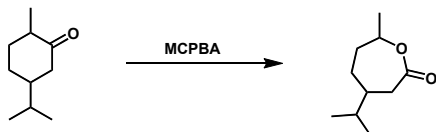
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Estery: příprava – Bayerova-Villigerova oxidace

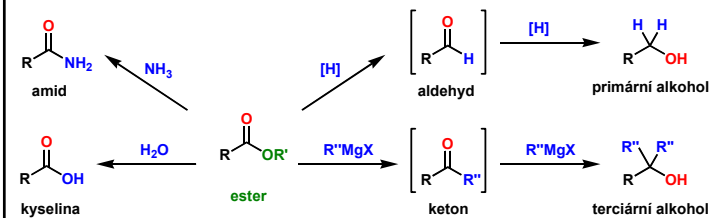
regioselektivita

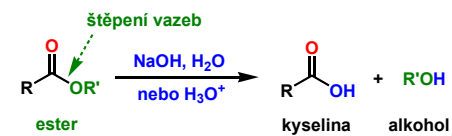
29

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Estery: reakce

Hydrolyza esterů – zmydelnění - saponifikace

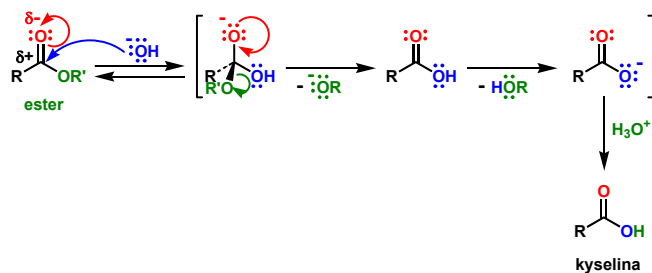
30

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Estery: reakce

Hydrolyza esterů – bazicky katalyzovaná - mechanismus

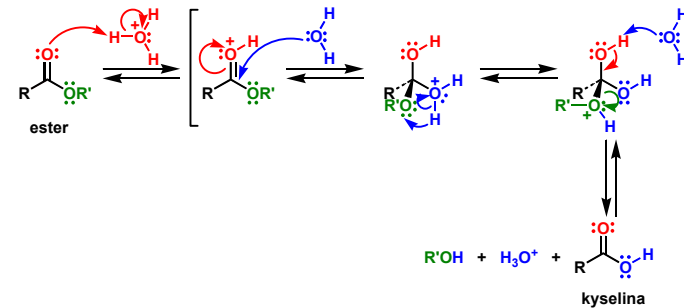
31

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Estery: reakce

Hydrolyza esterů – kyselé katalyzovaná - mechanismus

32

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Estery: reakce

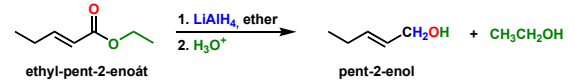
Aminolýza esterů – estery → amidy

methyl-benzoát benzamid + CH₃OH

- výhodnější z chloridů kyselin

Redukce esterů – estery → alkoholy

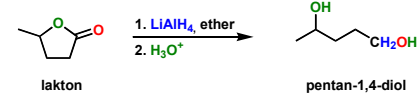
ethyl-pent-2-enoát pent-2-enol + CH₃CH₂OH

33 17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

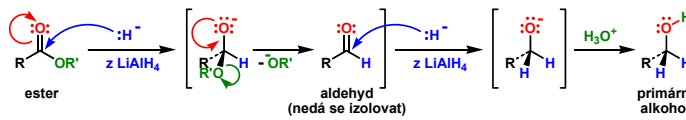
Estery: reakce

Redukce esterů – estery → alkoholy

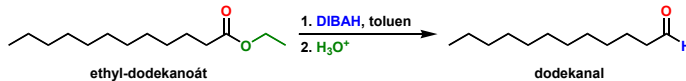

laktón pentan-1,4-diol

Redukce esterů – mechanismus

ester aldehyd (nedá se izolovat) primární alkohol

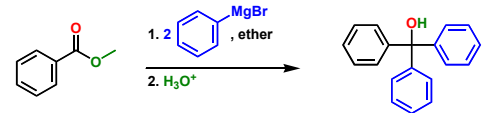
ethyl-dodekanoát dodekanal

34 17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

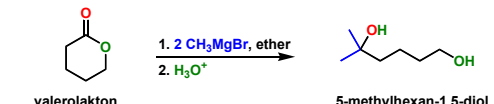
Organická chemie

Estery: reakce

Reakce esterů s Grignardovými činidly

methyl-benzoát trifenylmethanol

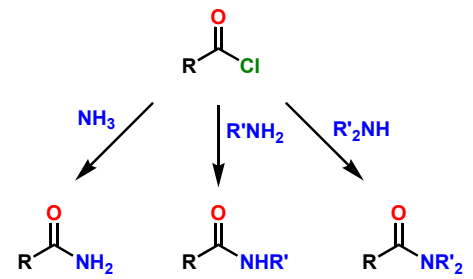

valerolaktón (pentano-5-laktón) 5-methylhexan-1,5-diol

35 17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

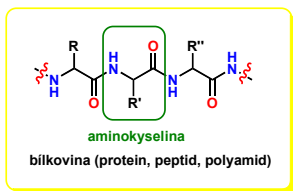
Amidy: příprava

36 17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Amidy: reakce

37

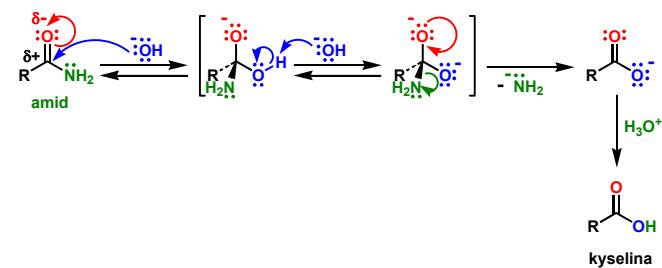
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Amidy: reakce

Hydrolyza amidů – bazicky katalyzovaná

38

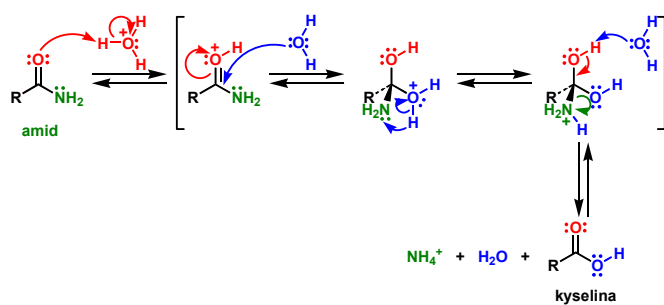
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Amidy: reakce

Hydrolyza amidů – kyselé katalyzovaná

39

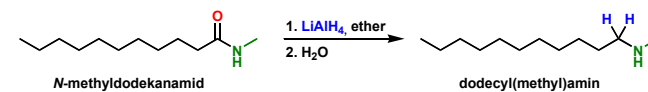
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

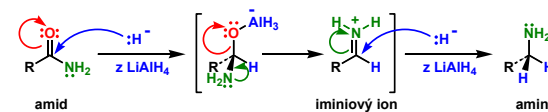

Amidy: reakce

Redukce amidů – příprava aminů

mechanismus

40

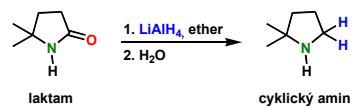
17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

Amidy: reakce

Redukce amidů – příprava aminů

41

17. Funkční deriváty karboxylových kyselin

Organická chemie

